

ז' אב 1 תשנ"ז

מזכירות הממשלה

60/107

W73

ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה לענייני התיישבות
המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית
י"ט באלול תשל"ו - 14.9.76

נכחו חברי ועדה: השרים י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, ש. הלל, ז. המר,
א. ידלין, א. עופר, ח. י. צדוק, מ. קול, י. רפאל,
ש. רוזן

נציגי ההסתדרות הציונית: ר. וייץ, מ. קרונה

נעדרו חברי ועדה: השרים ש. פרס, י. רבינוביץ

נציגי ההסתדרות הציונית: י. אלמוגי, מ. בראון,
א. ל. זולצ'ין, ר. יגלום
ח. פינקלשטיין, מ. קרשבלום,
י. קלארמן, א. שנקר, ע. שפירא (בחו"ל)

ש. אבני	- משרד השיכון
י. אדמוני	- סוכנות היהודית
אלוף א. אורלי	- מתאם הפעולה בשטחים
ד. אריאלי	- משרד החוץ
י. אפק	- נציגות יישובי בקעת הירדן
ש. בן-שאול	- נציגות יישובי בקעת הירדן
י. דש	- משרד הפנים
א. ישראלי	- משרד החינוך
א. יפה	- נציגות יישובי בקעת הירדן
ש. כהן	- משרד השיכון
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	- משרד הבטחון
י. צור	- הסוכנות היהודית
ח. צבן	- משרד החקלאות
ח. קוברסקי	- המנהל הכללי, משרד הפנים
אלי"מ מ. שגב	- צ.ה.ל.
ע. שחר	- נציגות יישובי בקעת הירדן
ש. שטנר	- משרד האוצר
אלי"מ ד. שפי	- צ.ה.ל.

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום:	הת/16.	סדר עבודת הועדה	א' 2.
	הת/17.	הודעות: א. העברת גרעין יונתן למקום הקבע; ז' 3.	
		ב. נחל נערן	
	הת/18.	בית-ספר אזורי ליישובי בקעת הירדן	ז' 6.
	הת/19.	שאלת: איכלוס ובניה בקרית-ארבע	ז' 2.

סדר/.

כפרוטוקול זה 30 דפים

רש"מ: לוי-גמא

ש מ ו ר

הת/16 - סדר עבודת הועדה

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה ומביא לועדה להחלטה הצעה לסדר, בנושא סדרי דיון בועדה, בכל הנוגע לשאילתות. מאחר שבעת האחרונה יש "פריה ורביה" של שאילתות בועדה זו, מהן שמתפרסמות ברבים בטרם נשאלו, הריני מביא לועדה הצעה, ששאילתות ותשובות עליהן תובאנה בסופי הישיבות ולא בתחילתן. הצעתי השניה - שהצעה זו תכנס לתוקפה מהיום.

השר י. רפאל:

אני מציע, שהצעה זו תכנס לתוקפה בפעם הבאה. השאילתה שלי נרשמה אצל היו"ר

לפני מספר ימים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מעמיד זאת להצבעה. מי בעד שהנוהג המוצע יכנס לתוקפו מהישיבה הבאה? מי בעד שהנוהג יכנס לתוקפו מהיום? בהכרעה דמוקרטית הוחלט, שההצעה נכנסת לתוקפה מהיום.

מר מ. קרונה:

אני לא הרמתי את ידי. מהו הנוהג לגבי חברי הנהלת הסוכנות?

מר ר. וייץ:

נא לדייק - חברי הנהלת ההסתדרות הציונית.

היו"ר השר י. גלילי:

גם לחברי הנהלת ההסתדרות הציונית יש זכות הצבעה. זו ועדה משותפת.

ש מ ו ר

הת/17 - הודעות: א. העברת גרעין יונתן למקום הקבע;

ב. נחל נערן

מר י. אדמוני:

אנו מבקשים להודיע לוועדה, כי מתוך

תיאום עם צה"ל, משרד הבטחון, הקבוץ

הארצי, משרד השיכון וכמובן המחלקה להתישבות, במסגרת הרצון שלנו לממש החלטה על הקמת ישוב שני של הקבוץ הארצי ברמת הגולן, אנו מבקשים להקדים את העברת גרעין יונתן, שנמצא היום בתל-פרג, עפ"י החלטה קודמת שלנו, למיקום הקבע שלו בתנוריה. אנו מבקשים, שמשרד השיכון - והוא הסכים לכך - יעשה את הסידורים לשיכון הגרעין שיעבור למיקום הקבע בתנוריה, בהנחה שהתקציב לבניית ישוב הקבע יכלל בתקציב 1977. העברת גרעין יונתן למיקום הקבע שלו תאפשר לקבוץ הארצי להעלות את הגרעין, המיועד לישוב השני שלו ברמת הגולן, לתל-פרג, לאותם המתקנים שנמצאים במקום. כאמור, הדבר מוסכם עם צה"ל, עם הקבוץ הארצי, שמעוניין בעלית הגרעין השני שלו ועם משרד השיכון, אשר מוכן לעשות את הצעדים הראשונים להעברת גרעין יונתן למיקום הקבע, שוב בהנחה שהתקציב להקמת ישוב הקבע יבוא מתקציב 1977.

השר א. עופר:

מדוע אתה אומר גרעין שני ולא שלישי?

מר י. אדמוני:

זה נכון, אם אתה לוקח בחשבון את שניר.

מר ש. אבני:

רק לצורך הבהרה: העניין מקובל עלינו, אך זה מותנה בהחלטת ועדה זו על תנוריה כישוב

קבע. הסידורים המידיים המינימליים לצורך העברת גרעין יונתן, על מנת לפנות את תל-פרג, על כך נוכל להתגבר. לגבי תנוריה יש החלטה על מאחז

ש מ ו ר

מר ש. אבני

אך אין החלטה על ישוב קבע. כדי שמשרד השיכון יתחיל לעבוד, אנו מתנים זאת בהחלטת הועדה. תקציב השנה אין לנו. אנו נציע, בהצעת התקציב לשנת 1977, לכלול את הבניה של ישוב הקבע, אך אנו לא יכולים להתחייב מראש שאמנם זה יאושר. יש משאלה לפנות את גרעין יונתן, על מנת לאפשר להעלות גרעין נוסף של הקבוץ הארצי. זה עניין של 4-5 מיליון ל"י הוצאה מידית. זאת אנו יכולים למצוא בתקציב הנוכחי ע"ח הוצאה אחרת, אך כאמור, הדבר מותנה בהחלטת ועדה זו, שמדובר בישוב קבע.

מר י. אדמוני:

הודעה שניה: אנו מתכוונים, בח' אוקטובר,

לאזרח את האחזות נחל נערן. הנחל יפנה

את המקום בחודש זה ולמבני האחזות הקיימים יכנס גרעין אזרחי של הקבוץ המאוחד, שיקים במקום ישוב קבע.

היו"ר השר י. גלילי:

להערה של אבני - אנו מתכוונים להביא

ב-1977 את התקציב לאישור והועדה עוד

לא החליטה מהו התקציב של 1977. יכול להיות מאד, שיתברר לנו ב-1977 שנצטרך לבחור בקדימויות, אך הכוונה היא לכלול זאת ב-1977.

מר י. אדמוני:

היות ואנו נכנסים למחנה מסודר מאד של

האחזות במבנים קשיחים, לא נראה שאנו

נעמוד בלחץ של דרישה לתקציב שיכון ב-1977. יש לנו אורך נשימה לתקופה ארוכה.

היו"ר השר י. גלילי:

הם נכנסים למבני האחזות - עדיין אין

תקצוב של מבני קבע.

ש מ ו ר

מר ש. אבני:

שוב לצורך הבהרה: חלק מהדברים נאמרו כבר ע"י אדמוני. הישוב הקיים כהאחזות הוא ישוב מסודר. השתרר אצלנו נוהג, שברגע של מעבר מהאחזות נחל לישוב אזרחי, מוכרחים לבנות. אני חושב שיהיה זה נכון לומר היום, שעצם המעבר, במקרה הנדון, מהאחזות נחל לגוף אזרחי, לא מחייב בניה. זה יבדק לכשיווצרו הצרכים האמיתיים. אין הכרח לקשור זאת עם תקציב 1977, שממילא יהיה מתוח.

השר מ. קול:

אני תומך בהצעה קודם כל מפני שזה מעבר לקו הירוק וכשהשומר הצעיר רוצה להתישב שם, בשבילי זה דבר טוב. אני בעד התישבות משני צדי הקו הירוק. לגבי ההצעה הקונקרטית, אני רוצה לדעת אם ועדת גבתי המליצה על כך, כי אנו, בדרך כלל, לא קובעים מי נכנס לאיזה ישוב.

היו"ר השר י. גלילי:

זה מקובל על ועדת גבתי.

השר א. עופר:

אנו מחליטים החלטות כאלה בתורה בעל-פה. אני מבין, שאי אפשר לתת לחברי הועדה, לפני הישיבה, חומר לעיין בו. אך לפחות שבישיבה יהיה נוסח, שאנו נדע על מה מחליטים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש לא לחייב אותי לשלוח חומר מראש, אלא שבישיבה יהיה מונח החומר על

השולחן, כי אחרת זו שליחה לעתונות.

ש מ ו רמ ח ל י ט י ם:

הועדה לעניני התישבות, המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית (להלן הועדה לעניני התישבות) רושמת לפנייה את הודעות המנהל הכללי של המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית, כדלקמן:-

- א. מתוך תיאום עם משרדי השיכון, הבטחון, צה"ל, הקיבוץ הארצי והמחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית - תוקדם העברתו של גרעין יונתן, שנמצא היום בתל-פרג', למקום התישבות הקבע שלו בתנוריה;
לתל-פרג' יכנס גרעין נחל של הקבוץ הארצי, המיועד לישוב השני של הקיבוץ הארצי ברמת הגולן.
- ב. בחודש אוקטובר השנה יפנה נחל נערן את המחנה ובמקומו יכנס גרעין אזרחי לישוב של קבע.

הח/18 - בית ספר אזרחי לישובי בקעת הירדןהשר א. ידלין:

אינני יודע איך השאלה עומדת מבחינה פורמלית, אך אם נתבקשתי לפתוח בסוגית תכנון החינוך בבקעת הירדן, אני אומר את דעתי גם כמי שיש לו תפיסות לגבי היקף ההתישבות בבקעת הירדן וגם כשר החינוך, אשר פועל לפי עקרונות מסוימים.

בקעת הירדן משתרעת על איזור נרחב ביותר והיא מעוררת בעיות די קשות, לגבי תכנון בתי ספר. יש פה הרבה נעלמים, מבחינת גודל האוכלוסיה שתהיה בבקעת הירדן ויש פה נעלם אחד, לגבי מעלה אפרים, מה יצמח במקום זה בעתיד. המרחקים כאן גדולים וזה מעורר את הקשיים.

ש מ ו ר

השר א. ידלין

בשלב זה, יש שלשה גושים: גוש ראשון הוא חמרה, שיש בו את בקעות; גוש שני הם הישובים שנמצאים בבקעה למטה, קרוב לירדן. גוש זה משתרע מארגמן עד נחל נערן והוא, בעיקרו של דבר, גוש מעורב, גם מושבים של תנועת המושבים וגם קיבוצים. רוב הישובים הם של האיחוד החקלאי. גוש שלישי - מעלה אפרים, שאם כי הוא קרוב לישובי הבקעה, הוא גבוה ב-600 מטר מעל לבקעה, בדרך של 6-7 ק"מ מהישוב הקרוב ביותר, אך זו דרך די בעייתית, מבחינת הגובה. מבחינה מסוימת, יותר קל ליצור קשר בין הישובים שמסביב לחמרה לישובים הללו (מצביע על המפה), ע"י ירידה בכביש הקיים שכס-דמיה, מאשר לנסוע למעלה-אפרים ולהגיע לישובים אלה. יש פה גוש נוסף, שאם כי נראה קרוב, הוא קשור למעלה אפרים בלבד ויש בו שתי האחזיות נחל בלבד.

הילדים מתרכזים היום רק בחמרה - שם כ-70 ילדים ואין שום ספק, שכאן צריך להיות מיד בית ספר יסודי ובמדה שהמבנים אינם מתאימים, יש לבנות מבנים מתאימים. אני לא מתאר לעצמי שאפשר לבנות בית ספר יסודי אחד לכל הבקעה. בית הספר השני יהיה או במרכז הדומם שלומית או ע"י אחד הישובים.

הבעיה שמתעוררת - והיא היסוד למחלוקת - היא בעית בית הספר העל-יסודי, שאפשר להתחיל אותו, עפ"י הרפורמה, מכתה ז'. אני סיירתי במקום, על מנת להגיע בעצמי למסקנה.

היות ובחמרה הילדים הגדולים יגיעו לכתה ח', ואפילו ט', כאשר עוד לא יהיו ילדים במעלה אפרים, אני הייתי ממליץ על מבנה חדש של 12 כתות, בניה מהירה, בחמרה.

ש מ ו ר

השר א. ידלין

אני חוזר ומדגיש את האספקט החינוכי.

מבחינה חינוכית, אין לי שום ספק שבחמרה יהיה בית ספר עם כתות א'-ו', לתקופת המעבר יחנכו שם גם כתות ז'-ח' וצריך לבנות בית ספר ראוי לשמו. אם שואלים אותי, בעדיפות ראשונה יש לבנות את בית הספר בחמרה ובעתיד, בית ספר יסודי באיזור הנמוך, נניח בשלומית, שם הילדים עדיין בגיל הגן.

עכשו אני בא לבעיה הקשה - מה יהיה בית

הספר העל-יסודי בבקעת הירדן בעתיד. האפשרות האחת היא לדבר על בית ספר על יסודי אחד לכל הבקעה, במקום שנקרא מעלה אפרים והכותרת שלו היא "מרכז איזורי". במעלה אפרים עצמה רק מישרים את השטח. זהו מקום גבוה מעל לבקעה וכדי להגיע אליו צריך לעלות למעלה. מבחינת הישובים בבקעה לעלות למעלה אפרים פרושו להתרחק מהבית. צריך לראות את הענין הפסיכולוגי-חברתי, שלא רואים במפה. לפי המפה יש אפשרות לומר, שמעלה אפרים זה במרכז כל הישובים ולכן, יש לבנות בו בית ספר יסודי אחד לכל הבקעה. אך כאן נכנסים גם שיקולים סוציולוגיים-חברתיים, אולי גם חינוכיים, שאי אפשר להתעלם מהם. לא התעלמנו מהם בארץ ישראל כולה ולא נוכל להתעלם מהם גם בבקעת הירדן. קיבוץ בבקעת הירדן הוא כמו הקיבוץ בישראל, מושב בבקעת הירדן הוא כמו המושב בישראל והמועצות האיזוריות בבקעת הירדן הן כמו המועצות האיזוריות בישראל. השאלה היא, מה יצמח במעלה אפרים. להערכתי, במעלה אפרים לא יצמח מרכז איזורי שמשרת את הישובים, כמו המרכזים האיזוריים שמשרתים ישובים בארץ. בהרבה מועצות איזוריות המרכז האיזורי הוא מרכז דומם: יש משודים, יש בתי ספר, אך לא חיים שם אנשים, האנשים חיים בישובים. המרכז האיזורי הזה לא נותן הרגשה שהוא משרת את ההתישבות בבקעה. ההתישבות שם מרגישה צורך במרכז ממש לידה במישור החינוך. אני מוסיף עוד אלמנט, שאם רוצים שיהיו הרבה יהודים בבקעה, אי אפשר

ש מ ו ר

השר א. ידלין

לבנות רק על ישובים אלה. מוכרח להיות מרכז עירוני, אפילו עיר, בבקעת הירדן. בלי זה לא יבואו לשם תושבים. והמקום הטבעי לצמיחתה של עיר זו הוא מעלה אפרים, שהוא גבוה והאקלים בו טוב. עיר גדולה צריך לבנות למעלה. פה יהיה גם כביש שיבנה ממעלה אדומים עד בקעות. על רקע זה נדמה לי, שבעתיד לא יהיה מנוס משני בתי ספר על יסודיים. כלומר, יהיו שלשה בתי ספר יסודיים: חמרה, שלומית ומעלה אפרים. לאלה שיתישבו במעלה אפרים, מוכרחים לבנות את בית הספר יחד עם הבנין הראשון של השיכון. אך בעתיד, יש לי ספק לגבי הקונספציה של בית ספר אחד. אני רואה אפשרות, שיהיה פה בית ספר עירוני וההתישבות כולה, על שלשת איזוריה, יצטרכו לבנות בית ספר על יסודי-התישבותי. האיזורים הללו הם איזורים מאוכלסים, הם איזורים שגם אני מאמין שיהיו פורחים מבחינה כלכלית. נדמה לי, שההתישבות אם תפעל עפ"י מה שנהוג בארץ כולה, תקים את בית הספר העל-יסודי במשותף. סיטואציות כאלה יש לנו גם במדינת ישראל. פעם רצינו להקים בית ספר משותף לאופקים, למושבנים ולקבוצים בסביבה. הראשונים שפרשו היו אופקים. אמרו, שאין אופקים בלי בית ספר של המועצה המקומית אופקים והיום יש באופקים שני בתי ספר גדולים. באיזור זה של הנגב קרה גם אסון אחר. לאחר שהקיבוצים החליטו להצטרף לבית ספר משותף עם המושבים, המושבים החליטו לפרוש ולהקים בית ספר משלהם. זה קרה ב"אשל הנשיא", שהיה פעם בית ספר של כל האיזור. אני רוצה לקוות, שבבקעת הירדן הפירוד בין ההתישבות לא יקרה. יש קיבוצים, יש מושבים ואני מקווה - והבינותי שהם קיבלו עמדה אחת - שהם הולכים ביחד. עמדה זו מתקבלת על דעתי. או בית ספר אחד לכולם, או שני בתי ספר, אך באופן מעשי, בשלב זה, אני לא מציע לבנות את בית הספר העל-יסודי ההתישבותי. בשלב זה הגעתי למסקנה, שלא לעכב את בנית בית הספר במעלה אפרים ולדידי, אפשר לבנות בית ספר של 12 כתות. אם נזכה למספר גדול של ילדים ביסודי,

ש מ ו ר

השר א. ידלין

הוא ישרת את היסודי. אם לא נזכה, תהיה לנו אפשרות לבית ספר מא' עד י"ב לתושבי מעלה אפרים.

בשלב ראשון, ילדי חמרה ילמדו בחמרה, אך בעתיד, כאשר האוכלוסיה תהיה יותר גדולה והילדים יגדלו, יש מקום להרחיב את המרכז שלומית ולהקים את בית הספר העל-יסודי בשלומית; וזה יהיה בית ספר של ההתישבות ולא משותף עם עיר. זה לא הולך ביחד. בסופו של דבר נפרדים. או שהעיר נפרדת, או שההתישבות נפרדת.

לכן, היות והתחיל ויכוח, אני ממליץ, מבחינת בניה, לבנות בחמרה בית ספר של 12 כתות, שבינתיים ישרת את היסודי. אני לא מטיל וטו על התכנית להקים בית ספר של 12 כתות במעלה אפרים, כי לא יבואו יהודים בלי בית ספר. באשר לבית הספר העל-יסודי שנראה לי בעתיד, אני מניח זאת על השולחן כאפשרות שאני תומך בה, אך בשלב זה אני לא מציע להקים אותו.

השר א. עופר:

בשלב זה אני מבין, שמה שמוצע זה בניגוד

לעמדה לרכז את בית הספר במעלה אפרים, שזה היה אחד הדברים הספציפיים למרכז איזורי זה. אני מבין, שבונים שם מרכז איזורי עם בית ספר. אני מבין - ובנקודה זו ויתרנו - שבחמרה יהיה בית ספר יסודי ואיננו מחליטים כמה כיתות יהיו בו. אנו מחליטים, שבנוסף לבית הספר היסודי במעלה אפרים, יהיה בית ספר יסודי בחמרה. על כך יש בכלל ערעור?

ש מ ו רהיו"ר השר י. גלילי:

אולי אפשר לחסוך שאלות לסדר, לאחר
שנשמע את דברי אורי יפה, נציג המתישבים.

מר א. יפה:

אני רוצה לומר כמה וכמה דברים כהקדמה.
קודם כל, אני בא בטענה קשה על כך, שיש
ועדות שונות ומוסדות שונים במדינה, שרואים אפשרות לעצמם - ואולי גם
חובה - להחליט ללא התחשבות מוחלטת בדעת המתישבים ואני מוחה על כך בכל
תוקף. תכנון אי דורים נעשה לפי תכנון מראש והויכוח על נושא זה של
מרכז איזורי נמשך כבר שלש שנים. מאז, יש ישובים בבקעה, יש ילדים בבקעה
ויש דעה למתישבים. כשאין אף אחד, אפשר להחליט מה שרוצים, אך כשיש
מישהו, מוכרחים להתחשב בו וטוב עשה שר החינוך, שבענין זה אמר כמה דברים.

לגבי מעלה אפרים - היום יש החלטה מסוימת
על מעלה אפרים, אך אני חושב שחובת ועדה זו לחשוב קצת יותר רחוק. לדעתי,
אם אנו רוצים שיהיו מתישבים בבקעת הירדן - ואם יש כבר 14 ישובים אנו
רוצים עוד - צריך לקחת בחשבון שמעלה אפרים לא יהיה מרכז איזורי של
50-100 משפחות, אלא גם יהיה עירה או עיר, ואז יכולים לשבת שם 10,000
עד 15,000 איש. כי היום, בבקעת הירדן, בכל הישובים החקלאיים, יש פחות
מ-8,000 מתישבים. צריך להבין, שאם אנו רוצים מאחז רציני בבקעת הירדן,
יש צורך ביהודים ויכולים להיות הרבה יהודים, רק בעירות או ערים. למרות
שיש החלטה, שמעלה אפרים היא אך ורק מרכז איזורי, אני חושב שצריך להחליט
אחרת. אם לא יחליטו על כך עכשו, מסיבות שונות, צריך לראות זאת כך ולאור
זה לכוון את הדברים.

הבדלי הגובה בבקעת הירדן הוא דבר משמעותי.

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי:

תגדיר מהי הצעתכם האלטרנטיבית.

מר א. יפה:

אנחנו, באופן מוחלט, לא מקבלים את הצעתו של שר החינוך, כי הולכים לבנות בית ספר במקום שעוד אין אף ילד ואף תושב, בה בשעה שלמטה יש כבר 12 ישובים, עם 10 גני ילדים, עם 5 כיתות ומדי שנה נוספת כיתה והכיתות הן לא של 5-10 ילדים, אלא כיתות מלאות. יש פוריות בלתי רגילה בבקעת הירדן וגם משפחות חדשות מגיעות. לפיכך אנו אומרים, קודם כל את בית הספר הראשון צריך לבנות למתישבים ולכן, יש לבנות אותו במרכז דומם - שלומית, כאשר העובדים בו יגורו במעלה אפרים. זו הצעת כל המתישבים וזו הצעת המועצה האיזורית. אנחנו באים מהשטח, לא רק מבקעת הירדן, אלא גם מאיזורים כפריים אחרים ואנו יודעים מה זה מרכז איזורי. אתם מדברים רק על בית ספר ואנו מדברים לא רק על בית ספר, אלא על מרכז תרבותי. יש היום, מה שנקרא, השכלת מבוגרים בכל האיזורים הכפריים ומשתתפים בזה מאות אנשים. אנו באים עכשו משיבה, בה "שברנו את הראש" איך לעשות את ההסעות ל-200 איש מבקעת הירדן, שבאים 4 פעמים בשבוע להשכלת מבוגרים. מרכז תרבותי הוא לא פחות חשוב ובעל ערך מאשר בית ספר. אנו משתמשים בבתי הספר האיזוריים לצורך השכלת מבוגרים, כי אחרת אנו משקיעים כפליים כסף. להשכלת מבוגרים אנו משתמשים בכיתות הלימוד, באולם ההתעמלות, במבנים ובכל מיני אלמנטים שישנם בבית הספר האיזורי.

הבדלי הגובה בבקעת הירדן הם משמעותיים

מאד, גם במזג האוויר וגם בהבדלי הגובה. רוב ישובי הבקעה - 90% מהם - יושבים בבקעה למטה. הפרש הגובה בין הבקעה למעלה אפרים הוא 600 מטר. הדרך, שאורכה 7 ק"מ, היא דרך תלולה מאד וקשה מאד. אם מרכז איזורי,

מר א. יפה

חינוכי ותרבותי הוא צומת חיים פעיל מ-8.00-7.00 בבוקר עד חצות, מרכז זה לא יכול להיות בדרך כזאת ובהפירשי גובה כאלה. לכן, אנו לא רואים, בשום פנים ואופן, כאפשרי להקים מרכז זה למעלה. עכשו באים ואומרים, המרכז מוכרח להיות במקום מאוכלס. ובכן, זה לא מוכרח להיות במקום מאוכלס. אנו יושבים באיזורים כפריים רבים, כאשר המרכז האיזורי הוא לא במקום מאוכלס. כמובן, מי שיושב במשרד ומתכנן - זה פשוט מאד, אך מי שצריך להחליט אם לנסוע מאיזור פצאל, יחשוב כמה פעמים אם לעלות למעלה אפרים לצורך השכלת מבוגרים. יותר מחציים יחליטו לא לעלות. ואת זאת מוכרחים לקחת בחשבון.

מי שאומר שתהיה התישבות בקו העליון - ואני בעד זה - הרי שאם נצטרך, נעשה עוד משהו באיזה שהוא מקום. אם ישבו 20 אלף איש בבקעת הירדן, גם אתם לא תתנגדו שיהיה עוד מרכז. אך קודם כל צריך לבנות את המרכז למתישבים הקיימים. אני מציע לחברי הועדה - וכל המתישבים בעד זה - לקחת בחשבון, שהמרכז האיזורי, התרבותי והחינוכי הדומם יבנה למטה ולא למעלה.

השר ח. צדוק: ועדה זו מאשרת התישבות, מאשרת הפיכת האחזות לישוב קבע. תמיד חשבתי, שלאחר שישב אושר כישוב קבע ע"י הממשלה או ועדה זו, הממשלה - על משרדיה השונים - חייבת לספק שרותים, וזה חל על חינוך, תרבות, בריאות, הדרכה חקלאית וכו'. לא תיארתי לי, שעל כל שרות נדון בוועדה זו. לי נדמה, שהשאלה של שרותי חינוך, זה ענינו של שר החינוך, כשהוא שומע את המתישבים, מביא בחשבון מה שומע מהם ומחליט.

ש מ ו ר

השר ח. צדוק

דבר שני - אנו צריכים להזהר מזה, שאגב טיפול בשאלה של פריסת רשת החינוך, אגב אורחא, נחליט החלטות, הנוגעות להתישבות בבקעה. אם מישהו חושב, שהחלט/ה שאנו החלטנו לגבי מעלה אפרים מחייבת רביזיה, יביא הצעה לרביזיה, אך לא נעשה רביזיה על החלטה שלנו על מעלה אפרים, אגב דיון על תכנית החינוך. מצד אחד, העניין של רשת החינוך בשביל הישובים, זה לא עניין לוועדה זו; מצד שני, ועדה זו לא יכולה ולא צריכה, אגב דיון בענייני חינוך, להחליט החלטות התישבותיות. החלטות התישבותיות צריך להחליט לגופן.

השר מ. קול:

בדרך כלל, אני נגד גלישת הוועדה לתחומים שאינם שייכים לה. במקרה זה, אני חושב שהיו"ר צדק שהביא זאת לסדר היום, מכיון שאני רואה פגיעה חמורה בישובי בקעת הירדן, אם ירצו לבנות בשבילם את בית הספר במעלה אפרים. בשום מקום לא הוחלט ע"י ועדה זו, שבית ספר בשביל ילדי בקעת הירדן יהיה במעלה אפרים. מכיון שאנו אחראים להתישבות בבקעת הירדן, אנו צריכים לדאוג שיהיה בית ספר לילדי המתישבים ושלא ישלחו אותם למעלה אפרים. אני מבקש מהיו"ר להביא נושא זה לדיון בוועדה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להחזיר את הדיון למסלול. יש מקום לקושי של שר המשפטים בהבנת הסיבה להבאת נושא זה לדיון, וזה בגלל ההתחשבות - למרות הודעת אורי יפה - בעמדת המתישבים. נושא זה נמשך זמן רב והוא נוגע לחיי המתישבים. בדרך כלל, לא מובאים נושאים כאלה לוועדה. במקרה זה, היתה לי תחושה - וזה על דעת כל החברים, גם על דעת משרד השיכון וגם על דעת ידלין - שמוכרחים

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי

להביא דבר זה, פעם אחת, להכרעה ולכן, שלא באורח שגרתי, הבאתי זאת להכרעה ואין זה מן הנמנע - נראה בסוף הדיון - שנצביע על עצם הענין עכשו, או שנסמין מספר חברים.

אני מציע, שנחזור לדיון ונשמע את

נציג המחלקה להתישבות.

לענין הפרוצדורלי - אני רוצה שועדה זו

מר ר. וייץ:

תדע, שקיימת ועדה בינמשרדית לתכנון

איזורי, ובה מיוצגים בעלי המקצוע המוסמכים ביותר של כל המשרדים ובאי-כח של כל המתישבים, על ארגוניהם ותנועותיהם השונות. הועדה לתכנון איזורי, שאני היו"ר שלה, הוקמה לפי החלטת ועדת בן-אהרן ואושרה ע"י הממשלה והסוכנות. ועדה זו נעזרת בבעלי מקצוע בתכנון איזורי. יש מקצוע הנקרא תכנון איזורי. מקצוע זה בא לתאם את הפונקציות השונות של המשרדים השונים ולצקת אותן במקשה התישבותית. למחלקה להתישבות יש בעלי מקצוע, כי המחלקה להתישבות בתכנון הכפרי, בשונה מהתכנון העירוני, עוסקת בקואורדינציה התכנונית-ההתישבותית. היות והבעיות סבוכות - יש חינוך ובריאות ושרותים אחרים, כלכליים ואזרחיים - יש ועדת לתכנון איזורי ובה שותפים כל המשרדים היושבים פה וגם באי כח הקיבוצים, באי כח המושבים ובאי כח המועצות האיזוריות. כאשר דנים באיזור מסוים, מוזמנים המתישבים לדיונים.

נושא התכנון האיזורי של בקעת הירדן

נחקר והוא סידרה ארוכה של דיונים וברוב מכריע של המתישבים, אם כי יש מן המתישבים שלא הסכימו. אורי יפה השתתף בכל ישיבות הועדה, ללא יוצא מן הכלל.

ש מ ו ר

מר ר. וייץ

לגופו של ענין - הסכמתי שהענין יובא לדיון כאן, כי לא גמרו את הענין, אך לא משום שלא שמעו את המתישבים. הועדה החליטה להקים מרכז איזורי, חינוכי ותרבותי במעלה אפרים, לטווח הקצר ולטווח הארוך. החלטה זו נתקבלה פה אחד, פרט לאורי יפה.

מר א. יפה:

ופרט לבא-כח המושבים.

מר ר. וייץ:

כשאנו באים לתכנן, אנו חייבים לקחת בחשבון לא רק את היום, אלא גם את המחר. כשבאנו לתכנן הבאנו בחשבון - במדה שאנו יודעים ויש החלטה - את כל המתישבים הקיימים והעתידים, ופה עתידים לבוא מתישבים. יש שלשה גושים, ולא שניים: הגוש הצפוני, הגוש המרכזי והגוש הדרומי. שני הגופים: הצפוני והדרומי, הם על הרמה השניה. הגוש המרכזי הוא על הרמה הראשונה-התחתונה. יש שני כבישים מתוכננים: העליון המקשר עם ירושלים ובו עיקר התנועה של כל הגוש; והכביש התחתון שהוא בביצוע. אנו דנים בשלשה גושים, עם תנועה טופוגרפית אמצא ומרחקים שמדדנו אותם.

לגבי מעלה אפרים סוכם, בשלב הנוכחי, שזה מרכז איזורי דוגמת בני יהודה, כלומר מרכז איזורי מאוכלס. רמכז, על כן, מתוכנן היום כמרכז איזורי ל-300 משפחות, אך כולנו הסכמנו שזה מקום מתאים להתפתח ולהפך לעיר. על כן, בתכנון לטווח הארוך יש להביא בחשבון את המקום כפונקציה עירונית מלאה. אני מסכים, שבבוא היום שמעלה אפרים יהפוך לעיר והגוש הזה יהיה גוש מאוכלס התישבותי, כבד וטוב, יש לתכנן שני מרכזים כנהוג בישראל, מרכז חינוכי-תרבותי לעיר ומרכז חינוכי-תרבותי לכפר. גם בזה אין חילוקי דעות. אך זה בבוא הזמן. בטרם בא הזמן, אנו

ש מ ו ר

מר ר. וייץ

חייבים, על מנת להפוך את הבקעה למקום מושך, להקים מרכז ברמה גבוהה, למשוך אליו מורים ולהשתדל שהוא יהפך היום - לא מחר - למרכז חינוכי רציני. על כן, לית מאן דפליג שהיום חייבים למקם את המרכז במקום המרכזי לשלושת הגושים ולמה שעתיד להיות עיר והיום זה מרכז איזורי. כולנו מסכימים, שבבקעה צריך לרכז, במרכז אחד, את כל השרותים ולא לפצל זאת לזרמים. המקום היחידי לשלושת הגושים הוא במעלה אפרים. בבוא היום, כשהישובים ירצו להקים לעצמם מרכז תרבותי נפרד - ואני מניח שיבוא היום - גם אז המרכז חייב להיות דומם, גם הוא למעלה, לא בתוך מעלה אפרים. הכביש העורקי העיקרי מתחבר עם ירושלים. לא נרצה שכל ההובלות יעברו לעד דרך יריחו. היום דנים על גורם המרכז, לפי הכביש של היום. אין מקום אחר אשר ירכז את כל מרכז הכובד ויהפוך את הבקעה לתוסס, אלא מעלה אפרים. זה לא שייך לחלוקת החינוך בגילים מסוימים. הלא יש כבר אישור לבנות בית ספר לחמרה. אם זה 8 או 10 כיתות, אין זה משנה את התכנון האיזורי הכללי. אם אנו לא ניתן יד להקים עכשו את מעלה אפרים, שימשוך גם את הכפר וגם את העיר, נחטא חטא גדול לעתיד הבקעה.

אני רוצה להבהיר, שמה שעומד לדיון זה

השר א. עופר:

לא היכן למקם את המרכז הדומם של הישובים,

אלא התוכן של מעלה אפרים ואני מציע, לא לערבב בין ישוב עירוני ומרכז איזורי, כי אלה שני דברים שונים. אנו החלטנו לבנות מרכז איזורי. מה שחברים מציעים לנו זה לשנות את ההחלטה ובמקום מרכז איזורי לבנות ישוב עירוני. וטוב שנחליט כבר עכשו, כי שני הדברים ביחד לא ילכו. אינני חושב שקונספציה זאת, שיכולה להיות יוצא מן הכלל, אפשר לאנוס את המתישבים לקבלה. יכול להיות, שלפני שנתיים-שלוש לא היה מעמד התישבותי כזה, שיכול היה לדבר בשם מתישבי בקעת הירדן. היום, להפתעתי הטובה, יש כבר גרעין

ש מ ו ר

השר א. עופר

של מתישבי בקעת הירדן. אם משנים את התכנון של מעלה אפרים, יש הבדל יסודי איזה דירות עלי לבנות. לפיכך, אני מציע להחזיר זאת לדיון הבסיסי מה אנו רוצים במעלה אפרים.

מר ש. בן-שאול:

אני רוצה להציג את עמדת המתישבים -

ואורי יפה הוא נציגנו. נושא זה כבר גרם

לנו לויכוחים עם המחלקה. היתה לנו פגישה עם רענן וייץ והוא אמר לשובים: תבואו בדעה מאוחדת, נקבל את דעתכם ונחזיר זאת לוועדה. עברה שנה וחצי מאז אותה תקופה, לא כונסה הועדה לצורך נושא זה, למרות שהיתה החלטה של כל הישובים ורענן לא קיים את הבטחתו.

מר ר. וייץ:

יש כאן שלשה נציגים של הועדה היכולים

להעיד, שכינסנו את הועדה לאחר מכן.

מר ש. בן-שאול:

לדוגמא, היה לנו ויכוח עם המחלקה על

המיקום של מושב פצאל. הוא היה ממוקם,

בשלב ראשון, במעלה אפרים ושנתיים התווכחנו עם המחלקה להתישבות ולקח לנו $4\frac{1}{2}$ שנים לעבור לישוב הקבע. אך אנו יושבים היכן שאנו רוצים לשבת ואין אחד החולק על הצלחת הישוב למטה. היום יש בבקעת הירדן מספיק מתישבים ולמתישבים אלה יש דעה וצריך להתייחס אליה. אנשים חיים את הבעיות. נכון, שהתחייבנו לקבל את החלטת ועדת השרים, אך אם אבוא לנשים שלנו ואומר להן שתצטרכנה לשלוח את הילדים למעלה, הנשים לא תשלחנה את הילדים למעלה.

אנו רואים את הנושא בצורה כזאת: ישבנו

עם כל המתישבים והחלטנו שבחמרה יהיה בית ספר יסודי, עם אופציה לחטיבת ביניים. בית ספר עם כתות א' - י"ב יהיה למטה בבקעה, בשלומית או באחד המקומות האחרים.

ש מ ו ר

מר ש. בן-שאול

אנו מבקשים החלטה מהירה בנושא זה,
כי בגוש פצאל כבר אין לנו בית ספר לילדים.

השר י. אלון:
באיזור פצאל אתם מתכוונים לבית ספר
יסודי-איזורי?

מר ש. בן-שאול:
בית ספר יסודי-איזורי.

היו"ר השר י. גלילי:

חברנו ביקש החלטה מהירה בנושא. אך אם
להשלים את כוונתו, הוא מתכוון שאנו נקבל
החלטה מהירה בנדון, עפ"י דעת המתישבים. החלטה מהירה שלא עפ"י דעת
המתישבים, הוא היה מסכים שהיא תשתהה וחוששני, שהוא לא היה מתנגד שתשתהה
זמן רב. אני רוצה להבהיר: אני דואג לכך שמא חברי הועדה יטעו לחשוב,
שאכן זו הפעם הראשונה ששומעים את דעת המתישבים. אני חושב, ששמעו את
דעת המתישבים עד כדי סכנה שהאוזניים תנבולנה, אך לא הגיעו להסכמה עם
המתישבים. לכן, מחוך התחשבות במתישבים, לא עמדנו פורמלית על סמכות
הועדות המחלטות והבאנו זאת לדיון זה. שר השיכון התכוון לדעתי ואני
חוזר ומציע, שאנו נטיל על ועדה, המורכבת משר החינוך, שר השיכון, שר
החקלאות, ראש המחלקה להתישבות ואני, עבדכם, להחליט בנדון על דעת הועדה
ובמסגרת החלטות הועדה. אם תוך כדי דיון בנושא "האתונות", אנו נגיע
לכלל החלטה בדבר "המלוכה", אז נביא זאת שוב לישיבת הועדה, כי שר המשפטים
צדק - לא יתכן בדרך אגב, שענין שהוא, לכאורה, שולי, תתקבלנה הכרעות
שעליהן לא החלטנו. עד עכשו, יש החלטה על מרכז איזורי. אם תוך כדי
דיון בנושא זה, רוצים להרחיב החלטה שקיבלנו, צריך להביא זאת לוועדה.

ש מ ו רהשר מ. קול:

יכולת לא הביא ענין זה לכאן, כי השרים

שהזכרת הם אקס-אופיציו בתוך הענין. זה

צוות אנשים שעוסקים בענין לפי תפקידם. אינני מסכים שאתה מביא נושא

זה לכאן ואינך רוצה שנביע את דעתנו. שרים אלה צריכים, קודם כל, לשמוע

מה חושבים חברי ועדה זו ולהיות מונחים ע"י הדעות שנשמעו כאן. אחרת,

לא היית צריך להביא זאת לוועדה זו. אינני רוצה להיות סטטיסט בוועדה,

שאחר כך יחליטו אחרים, מבלי שידוע, אפילו, מה אני חושב בענין זה.

היו"ר השר י. גלילי:

מספיקה לי ההערה של משה קול על מנת להמשיך

את הדיון ויכול להיות, שלאחר שנשמע את

החברים, אני אחזור להצעה, אך אני מקבל את רצונו לאפשר לחברים להביע דעתם.

השר ש. רוזן:

אני מאד מכבד מוסדות תכנון ואת כל הגורמים

המשתתפים בהם, הפועלים לפי הכללים והנורמות.

מאידך, אני מכיר את ההתישבות לאמהיום ואי אפשר להתעלם ממגמות בהתישבות

ומרצון המתישבים. יש קרית שמונה, אך המרכז האיזורי-החינוכי הוא בכפר

גלעדי. בבאר שבע יש אוניברסיטה, אך המרכז הוא שער הנגב. אי אפשר

להעביר את הילדים בכח התכנון. אני חושב, שצריך להשתדל לשכנע את המתישבים.

אם לא ישוכנעו, אז צריך לקבל את דעת המתישבים, כי דבר לא יקום בניגוד

לדעת המתישבים ובניגוד לרצונותיהם.

השר י. אלון:

אני מסכים עם שר המשפטים, שאין לקבוע

הלכות התישבותיות, תוך כדי דיון על שרות

זה או אחר, שעלינו לספק לאיזור התישבותי. לכן אני אומר, שלדעתי מעלה

ש מ ר

השר י. אלון

אפרים צריך להתפתח ממרכז איזורי, במובן המצומצם שלו, לעיר לכל דבר. יתכן, שאנו לא ערוכים, ברגע זה, להחליט על כך פורמלית, אז אני מעלה על סדר היום, שבישיבה הקרובה נדון על מעלה אפרים. אני לא רואה סיכוי לאוכלוסיה יהודית גדולה, אלא אם נשזור בהתישבות גם מרכזים עירוניים. יכול להיות, ששם נחוץ להקים בית ספר, כאחד התמריצים למשוך יהודים, אך איני רואה דוקא בעיר הזאת את אותו מרכז איזורי, שההתישבות על גווינה רוצה בו, גם מהטעמים שהשמיעו אורי יפה ובן-שאול.

אני בהחלט מצטרף להצעתו של היו"ר, שנטיל על ועדה מצומצמת, אשר עוסקת במישרין בעניין, תוך קשר הדוק עם המתישבים ולנסות להתאים את מערכת החינוך ההתישבותית לפריסה הקיימת ושעתידה להתקיים בהתישבות המתוכננת באיזור; והייתי מציע להפריד בין ההתישבות ובין העיר, כי לא נחייב מושבים וקיבוצים לחנך את ילדיהם בעיר - ולהיפך.

מר ח. קוברסקי:

אני רוצה להעיר בתחום התכנון. הנושא הוא, קודם כל, תכנוני ואנו תומכים בתפיסה של המחלקה להתישבות. היום מדובר באוכלוסיה קיימת של 1,200 נפש - זה בקושי מועצה איזורית קטנה. מעלה אפרים הוא במרכזו של הגוש. מבחינה אקלימית הוא מקום טוב. דוקא הגובה שלו, בתנאים האקלימיים, נותנים לו עדיפות על פני כל הצעה אחרת. אמנם היום, הגישות אינן נוחות, אך בתכנון הקרוב יש הכשרת שתי גישות נוחות. אנו רואים בעניין זה גם אפשרות ראשונה למתן דחיפה לפיתוח המרכז האיזורי והדוגמאות ישנן גם בתחום המעורב של התישבות עירונית וחקלאית. בקרית שמונה נמצא גם היום המרכז האיזורי של הישובים החקלאיים. לכן, גם אם בעתיד יפתח בית ספר נוסף, לפחות לפי

ש מ ו ר

מר ח. קוברסקי

סדר קדימויות הגיוני, אנו תומכים, מבחינת התכנון, להתחיל בבניית בית הספר הראשון במעלה אפרים.

השר י. רפאל:

עיקרי הדברים נאמרו ע"י השרים אלוך

ורוזן. אנו קצת מקדימים את הדיון.

כרגע, במעלה אפרים אין צורך בבית ספר ואין שם אוכלוסיה ואף לא בסביבה הקרובה. אמנם, בודאי שטוב להקדים ולתכנן. בכל אופן, אין עדיין לראות מה יקום במעלה אפרים, אם זה יהיה מרכז איזורי לישובים הקיימים, או - כפי שישנה תכנית - זה יהיה מרכז עירוני, עם ישוב עירוני, ויתכן שיהיו שם שני מרכזים, זה לצד זה. בכל אופן, אנו עדיין חיים בתוך נעלמים גדולים מאד. לכן אני חושב, שהחלטה כרגע, להקים במעלה אפרים מבנה ל-12 כיתות, עבור אוכלוסיה שעדיין אינה קיימת, זו החלטה מוקדמת. אם יתברר שמעלה אפרים הוא מרכז איזורי רק לאותם הישובים הקיימים, הרי שהישובים יצטרכו לקבוע מהו השירות שמרכז זה צריך לתת להם - אם לתת גם שירות הינוכי ותרבותי, או שהישובים רוצים, לנוחיותם, לקיים את השרות החינוכי והתרבותי באיזה שהוא מקום שנוח להם יותר. אני חושב, שבענין זה עדיין מוקדם לקבל החלטה.

השר ז. המר:

אני שומע מכמה שרים, שיש נטיה שמעלה

אפרים תהיה עיר, אך בינתיים יש החלטה

שזה מרכז איזורי. חשוב לתכנון שאנו נדע על מה מדובר. אני לא מאמין, שע"י בניית בית ספר, המקום יהפוך לעיר. אך צריך החלטה בנושא זה ולא, בהכרח, לקשור את שני הדברים. אעפ"י שנושא זה, כאשר הוא מתמקד על בית הספר, הוא אינו בדיוק נושא לוועדה זו, אך מאחר והזדקקנו לזה, אני מבקש לאפשר לחברים להביע עמדה בנושא זה ואני מציע, שיאפשר לחברי הוועדה לבדוק את הענין יותר עמוק, על מנת שיוכלו להחליט בנושא זה.

ש מ ו ר

השר מ. קול:

אני חושב שצריך לכבד את רצון המתישבים. בשום מקום זה לא היה אחרת. המכתכננים צריכים ללמוד מהמציאות וכל המציאות והנסיון בישראל מוכיחים, שלא יכלו לכפות את המתישבים דבר בניגוד לרצונם.

משום כך אני מציע, שאנו נחליט לבנות

בית ספר, כפי שמציעים המתישבים, בבקעה בשטח בו הם חיים. מעולם לא שמעתי, שקודם בונים בית ספר, עוד לפני שיהיה ישוב. המסקנה שלי היא, איפוא, שנקבל את דעת המתישבים בענין זה. לגבי מעלה אפרים - תהיה התפתחות טבעית, כמו שהיה במקומות אחרים.

מר י. צור:

ברגע שהוסכם על כולם, שיוקם או יבנה

בית ספר עממי בחמרה, אין כל סיבה שלא

לבנות בית ספר עממי בגוש הישובים התיכון. אם מדובר בבית ספר תיכון, אז מובן, שכמו במקומות אחרים, בית ספר תיכון - אולי על-תיכוני - יוקם במרכז עירוני. אך אם מדובר בבית ספר עממי, שעפ"י רב בישובים קצת יותר גדולים, הוא נמצא בישוב עצמו, אין כל טעם להגיד: "בואו נבנה אותו במרחק 7 ק"מ ובהפרש גובה של 600 מטר". על כן, אני מסכים לדעה - שנדמה לי, שהיא מתגבשת כאן - לא לערבב את שני הדברים ולהחליט, שאם המתישבים רוצים בית ספר על ידם, יבנו בית ספר עממי על ידם. עד שהילדים יגיעו לתיכון, אנו נספיק לראות איפה לבנות את התיכון ולראות את מעלה אפרים כבעיה לגמרי נפרדת מבעית בית הספר למתישבים.

השר א. אוזן:

כל אלה מחברי הועדה שדיברו, חייבו את

בקשת המתישבים ומשום כך, נדמה לי שכבר

אין צורך בוועדה שהצעת.

ש מ ו ר

השר א. אוזן

באשר למעלה אפרים - אמר סגן ראש הממשלה

שהוא מציע הצעה לדיון. אני מבקש לחזור על הדוגמא שנתן ידלין, בקשר לבית ספר "אשל הנשיא", שהוקם כבית ספר איזורי למושבאים, לאחר מכן הצטרפו אופקים והקיבוצאים; פרשה העירה, פרשו המושבים ונותרו הקיבוצאים. למה לנו שיקרה דבר כזה גם בבקעת הירדן?

היו"ר השר י. גלילי: נפגעת מהערת אורי יפה, שיצר פה רושם,

כאילו לא נחשבת דעת המתישבים. היו

דיונים למכביר ואלמלא היתה התחשבות בדעת המתישבים, הנושא לא היה מגיע לישיבה זו. דברים אלה חלים על כל אחד מהמשרדים, לא כל שכן על הועדה, שדיבר עליה רענן. אני חושב, שאורי יפה יסכים אתי, שהיחסים בין המתישבים ובין הממשלה וההסתדרות הציונית אינם עפ"י המתכונת של אותו בעל, עם אותה אשה, שבכל הענינים שדעותיהם שוות, ההלכה כדעתה; בענינים שדעותיהם שונות, ההלכה כדעתו.

לסיכום אני מציע להסמיך ועדה, בהרכב

שהצעת. ככל שהועדה מקבלת את ההנחה, שדרוש להקים בית ספר, כהצעת המתישבים, היא מוסמכת לתת לזה "אור ירוק". בכל מה שנוגע לתכנון מעלה אפרים לעתיד, היא תחזיר לוועדת השרים.

הנושא מאד חשוב וצריך, אי-פעם, לשמוע

מר מ. קרונה:

את דעת צה"ל.

ש מ ו ר

מ ח ל י ט י ס :

להטיל על ועדה בהרכב השר י. גלילי, שרי החינוך והתרבות, החקלאות, השיכון וראש המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית:-

א. להחליט על דעת הועדה להתישבות בדבר מיקום בית ספר, בהתחשב בצורכי ישובי האיזור;

ב. להביא לוועדה להתישבות המלצה על יעדי הפיתוח של מעלה אפרים.

הח/19 - שאילתא: איכלוס ובניה בקרית-ארבע

היו"ר השר י. גלילי: אני מוסר את רשות הדיבור לשאילתה

לשר הדתות. אני מניח שהשר רפאל

מבחין בין קרית ארבע, שהיא בתחום הדיון שלנו, לבין חברון שאינה בתחום הדיון שלנו.

השר י. רפאל:

בתאום עם השר עופר הודעתי ליו"ר,

לפני מספר ימים, שאני רוצה להעלות

את ענין קרית ארבע, כי ענין זה אינו יורד מהפרק, הוא מעסיק את הציבור ואינני חושב שמחוכמתנו להתעלם מדיון בשאלה זו; וכל דחיה אינה מוסיפה דבר.

בקרית ארבע יש היום כ-1,600 נפש,

מתוכם כ-200 בישיבת ההסדר שבמקום - זה יותר מאשר בכל הישובים שבבקעה.

הישוב הוא יפה מאד, יש אפילו שני בתי ספר, עם הרבה ילדים וכרגע בונים

שם 600 יחידות דיור, נוסף על 400 היחידות המאוכלסות. אלא, שתושבי המקום

טוענים, שמדיניות האכלוס טעונה בדיקה. מתקבל כל הזמן הרושם, שיש ויכוח

מתמיד בינם לבין שר השיכון. הם מצביעים על קשיים באכלוס, שנעשה לאט,

לא משום העדר מועמדים שיתישבו שם, אם כי יש גם קשיים אובייקטיביים לאכלוס

ש מ ו ר

השר י. רפאל

המקום. קודם כל, אין תעסוקה מספיקה במקום לציבור מעין זה. זהו ציבור אינטליגנטי, ברמת השכלה מתאימה וצריך היה לחשוב - ואין חושבים - על הקמת מפעלים מתאימים, שהמתישבים לא יצטרכו לנסוע לעבודה במקומות אחרים. לגבי המורים - וחבל ששר החינוך איננו כאן - הרי שמבחינת החינוך, המקום אינו מוכר כאיזור פיתוח. נוסף לכך, המתישבים טוענים שיש חנות אחת במקום וצריך מרכז מסחרי. הם גם טוענים, שאין בכלל תכנית מתאר וחסר תכנון לטווח ארוך. אין גם כביש גישה למקום. אמרתי להם והפכתי לסניגורו של שר השיכון, שהוא מבצע את החלטות הממשלה. כשיש החלטת ממשלה, שר השיכון מבצע אותה בלב שלם. שאלתי לשר השיכון, אם הוא בוחן מחדש את הצעדים, על מנת לאכלס את המקום יותר מהר ולהקל על אכלוס הבנינים שבניתם נסתיימה. יש במקום ישיבת הסדר, שלתלמידיה אין היכן לגור. במקום צריך לקום ישוב רציני וצריך לעודד אותו - זה מעניינינו ובמסגרת החלטותינו. אינני רואה מישהו שיתנגד לדבר זה, אך בכל זאת העניינים מתעכבים ומעוררים טענות.

אני חושב שנושא זה רציני והוא אינו נושא לשאילתה, אלא יש צורך בדיון.

השר ז. המר:

קיימת החלטת ממשלה על קרית ארבע ואין חילוקי דעות. לדאבוני, מדי

השר א. עופר:

פעם מעלים טענות, אם זה כביש, "בנה ביתך" וכו' ואילו עכשו הבעיה היא, כאילו, תכנית מתאר.

השטח המסומן בכחול (מצביע על המפה)

הוא השטח שנסגר ע"י צה"ל, ז"א שבשטח זה אסור לעשות דבר ללא אישור צה"ל.

ש מ ו ר

השר א. עופר

השטח המסומן באדום הוא שטח תפוס, שנמסר לנו לתכנון. בשטח התפוס נמצאות עכשו בבניה 1,000 דירות. בשטח תפוס זה - גבעת ג'ברה - אפשר לבנות עוד למעלה מ-1,000 דירות; ז"א, בלי הפקעות נוספות, יש אפשרות לבנות עוד 1,000 דירות, נוסף ל-1,000 שנמצאות כבר בבניה. בקרית ארבע יש לנו היום בבניה, בס"ה, 975 דירות, מהן 254 מאוכלסות ו-34 דירות ניתנו למוסדות ציבור, כמו גן ילדים, טיפת חלב וכו'. יש דירות פנויות גמורות, מהן 38 לשכירות ו-51 למכירה. תנאי האכלוס בקרית ארבע הם מצוינים. אדם יכול לקנות דירה של 3 חדרים, במחיר של 160,000-180,000 ל"י; מסכום זה הוא מקבל 35,000 ל"י כהלואה עומדת ו-100,000 ל"י כמשכנתא ועליו להשלים סכום של 25,000 ל"י בלבד. לכן, הטענה שתנאי האכלוס אינם טובים היא טענה מופרכת מיסודה. נוסף ל-89 דירות שהיום יש כבר את המפתחות שלהן, יש עוד 200 דירות שתהיינה גמורות עד סוף השנה והיתר בבניה לשנה הבאה.

לדאבוני, המציאות היא שאין מועמדים להתישב בקרית ארבע. הודעתי מעל גלי האתר, שכל משפחה הרוצה להתישב בקרית ארבע, תבוא אלי ואני אטפל בה באופן אישי. לצערי, במשך שנה פנו 20 משפחות ובחודש האחרון - משפחה אחת בלבד.

לפני שנתיים אמרו שרוצים "בנה ביתך".

חשבתי אז, שהשכונה המפותחת היא זו (מצביע על המפה), אך התושבים אמרו שרוצים שכונה אחרת, כי היא קרובה יותר לחברון. ללא ויכוחים, הסכמתי. יש בידי מכתב של אליקים העצני, בשם האגודה לקידום בניה פרטית בחברון, אל שר הבטחון, שהם אינם רוצים היכן שהמתישבים ביקשו, אלא בבריכת המים. מאז אינני יודע היכן לבנות - חלק אומר כאן וחלק אומר במקום אחר ואינני מקבל תשובה. לפיכך מתעכבת תכנית "בנה ביתך". היה אצלי ח"כ בן-מאיר ולא האמין שיש מכתב כזה.

ש מ ו ר

השר א. עופר

באשר לבית הכנסת - יש לנו משנת 1971 תקציב לבית כנסת. המתישבים טענו, שלפי ההלכה בית הכנסת צריך להיות במקום הגבוה ביותר. אמרנו שלנו יש תקציב מסוים, הבטיחו שהם ישיגו את עודף הכסף. מאז הם מתכננים. התקציב שלנו ישנו ובינתיים יש שני בתי כנסת זמניים. עכשו אנו בונים בית כנסת קבוע.

לענין המרכז המסחרי - יש במקום

צרכניה של 150 מ"ר. בראשית השנה פנו אל ראש הממשלה ואמרו, שהם רוצים בעצמם לבנות את המרכז המסחרי. ואז בא ח"כ בן-מאי עם משלחת ואמר, שהקרקע יקרה והפיתוח יקר. הורדנו את המחיר ואמרנו, שניתן להם את התכנון בחינם. העברנו המלצה למינהל מקרקעי ישראל והכל בידם, לפי בקשתם.

לענין כביש הגישה - בידינו נמצא

כסף לכביש מאז 1972. אנו לא סוללים, אך מבקשים ממע"צ היכן לסלול. אך עדיין לא נתקבלה החלטה היכן יהיה הכביש. פעם מבקשים להרחיב את הכביש הקיים, פעם מחליטים שצריך כביש חדש. עכשו הוחלט להרחיב את הכביש הקיים.

במי הדבר תלוי?

השר י. רפאל:

זה תלוי בהחלטה של הממשל, שאומר

השר א. עופר:

לנו מה לעשות. גם הממשל מקבל

החלטתו תוך התייעצות עם המתישבים. בכל אופן, אם יבקשו מאתנו לסלול כביש, נסלול כביש; אם יבקשו להרחיב את הכביש הקיים, נרחיב את הכביש.

ש מ ו ר

השר א. עופר

לפחות בשלש ישיבות, בהן דנו היכן להעביר את הכביש, השתתפתי ביחד עם היו"ר ואני אמרתי, היכן שיבקשו נסלול את הכביש.

עניתי על כל השאלות. הבעיה העיקרית

היא שיבואו אנשים להתישב במקום. לדאבוני, אינני חושב שההפגנות והרעש שעושים תושבי הקריה, מעודדים אנשים לבוא. לדעתי, אם ידברו לגוף העניין ויתארו את הדברים שישנם, יבואו גם מתישבים חדשים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני למד מהערת השר המר, שהוא אינו מסתפק בהגשת שאילתה ובתשובה עליה,

אלא רוצה דיון.

השר ש. רוזן:

אני מבקש שיביאו נתונים כמה ערבים מועסקים בקריית ארבע.

היו"ר השר י. גלילי:

זה לא הנתון היחידי שיצטרכו להביא. אני חושב, שתשובת שר השיכון מצדיקה

את הבקשה שלי, שבמדה שלחברי הועדה יש השפעה על גורמי ציבור, שישתמשו בהשפעה זו להרגעת הרוחות. בזכות המתישבים למתוח את הבקורת החריפה ביותר על הממשלה כולה ועל כל משרד ממשדיה, אך אין הצדקה למיקודה של הבקורת על אחד החברים, שלא בצדק, במקרה זה על שר השיכון, אלא אם כן חברי הממשלה יכולים להוכיח, שהוא אינו ממלא אחר החלטות הממשלה. לנושא הכביש - השתתפתי פעמים אחדות בבירורים ומפעם לפעם גורמי הבטחון היו מערערים על התביעה שלנו מטעמים בטחוניים יסודיים, אך גם נושאים אחרים התבררו כאשר התקיים הדיון.

השר א. אוזן:

האם תפקיד הועדה, לאחר שאישרה מקום להתישבות, בין אם זה ישוב קבע או

ש מ ו ר

השר א. און

זמני, להמשיך וללוות אותו גם בפיתוחו?

את השאלה נשאיר לתיק"ו.

היו"ר השר י. גלילי:

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת